

2025, 14 (1), 481-501 | Araştırma Makalesi

Doğadan İlham Alan Baskiresim Sanatçıları

Buse Kızılırmak Çekinmez ¹

Öz

Doğa teması, sanatın her döneminde ve her formunda var olan evrensel bir temadır. Doğanın güzellikleri, güçlülüğü, karmaşıklığı ve kırılganlığı, sanatçılar için her zaman ilham kaynağı olmuştur. Sanatın doğayı ele alış biçimi, insanlığın doğayla olan ilişkisinin bir yansıması olarak görülür ve bu ilişki, sanatta doğa temasının sürekliliğini sağlamaktadır. Sanat akımları içerisinde; Rönesans, Romantizm, Empresyonizm ve aynı zamanda modern ve çağdaş sanat akımları içerisinde de farklı anlatımlarla güçlü bir yer edinmiştir. Sanatın bütün dallarını kapsayan bu doğa anlatımları baskiresim teknikleri ile de kendisini göstermiştir. Baskiresim tekniği ile eserleri tekrar üretme, çeşitli dokular ve yüzeyler oluşturma, ekonomik fayda ve geniş kitlelere ulaşma avantajlarını kullanmışlardır. Çalışma kapsamında Kim Berman, Atilla Atar, April Gornik, Tom Hammick, Kiki Smith, Richard Long, Gabor Peterdi ve Michael Mazur'un doğayı ele alış biçimleri değerlendirilmiştir. Farklı coğrafyalardan ve kültürlerden gelen bu sanatçılar, doğanın evrenselliğini ve yerel etkilerle kazandığı farklı anlamları eserlerine taşımışlardır. Bu bağlamda, sanatçıların seçimi; doğaya olan duyarlılıkları, çevresel ve felsefi yaklaşımları, estetik ve tematik çeşitlilik sunmaları gibi kriterlere dayanmaktadır. Araştırma kapsamında nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi kullanılarak sanat içerisindeki doğa temaları ve sanatçıların eserlerinde doğayı anlatım biçimleri detaylı bir şekilde incelenmiştir. Sonuç olarak; sanatçıların baskiresim teknikleri kullanarak doğayı çeşitli biçimlerde ele almaları, izleyicilere doğanın çok yönlülüğünü keşfetme fırsatı sunmuş ve doğa ile sanat arasındaki ilişkiyi zenginleştirmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sanat, Doğa, Doğa Sanatı, Baskiresim, Doğadan İlham.

Kızılırmak Çekinmez, B. (2025). Doğadan İlham Alan Baskiresim Sanatçıları. İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi, 14(1), 481-501. <https://doi.org/10.15869/itobiad.1532429>

Geliş Tarihi	13.08.2024
Kabul Tarihi	03.03.2025
Yayın Tarihi	28.03.2025
*Bu CC BY-NC lisansı altında açık erişimli bir makaledir.	

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı, Niğde, Türkiye, E-Posta: busekizilirmak@gmail.com, ORCID: 0000-0002-9407-5868

2025, 14 (1), 481-501 | Research Article

Printmaking Artists Inspired by Nature

Buse Kızılırmak Çekinmez ¹

Abstract

The theme of nature is a universal theme that exists in every period and form of art. The beauty, strength, complexity and fragility of nature have always been a source of inspiration for artists. The way art deals with nature is seen as a reflection of humanity's relationship with nature, and this relationship ensures the continuity of the theme of nature in art. Within the art movements; Renaissance, Romanticism, Impressionism, as well as modern and contemporary art movements, it has gained a strong place with different expressions. These expressions of nature, which cover all branches of art, have also manifested themselves in printmaking techniques. They have used the advantages of reproducing works with printmaking technique, creating various textures and surfaces, economic benefit and reaching large masses. Within the scope of the study, the ways Kim Berman, Atilla Atar, April Gornik, Tom Hammick, Kiki Smith, Richard Long, Gabor Peterdi and Michael Mazur deal with nature are evaluated. These artists, who come from different geographies and cultures, have carried the universality of nature and the different meanings it has gained through local influences to their works. In this context, the selection of the artists was based on criteria such as their sensitivity to nature, environmental and philosophical approaches, aesthetic and thematic diversity. Within the scope of the research, using document analysis, one of the qualitative research methods, the themes of nature in art and the ways artists express nature in their works were examined in detail. As a result, the artists' handling of nature in various forms using printmaking techniques offered the audience the opportunity to discover the versatility of nature and enriched the relationship between nature and art.

Keywords: Art, Nature, Nature Art, Printmaking, Inspiration from Nature.

Kızılırmak Çekinmez, B. (2025). Printmaking Artists Inspired by Nature, *Journal of the Human and Social Science Researches*, 14(1), 481-501. <https://doi.org/10.15869/itobiad.1532429>

Date of Submission	13.08.2024
Date of Acceptance	03.03.2025
Date of Publication	28.03.2025
*This is an open access article under the CC BY-NC license.	

¹ Assist. Prof., Nigde Omer Halisdemir University, Faculty of Education, Department of Fine Arts Education, Department of Painting Education, Nigde, Türkiye, E-mail: busekizilirmak@gmail.com, ORCID: 0000-0002-9407-5868

Giriş

Sanat tarihinin en eski dönemlerinden günümüze kadar doğa, sanatçılar için tükenmez bir ilham kaynağı olmuştur. Doğa teması, sanatın pek çok dalında ve farklı dönemlerinde sürekli olarak işlenmiş, çeşitli formlar ve üsluplarla ifade edilmiştir. Bu temanın evrenselliği, insanlığın doğa ile olan derin ve karmaşık ilişkisini yansıtması bakımından önemlidir. Doğa teması, sanatçılar tarafından genellikle doğanın güzelliklerini, büyüklüğünü, gücünü ve bazen de tahrip edici yönlerini betimlemek için kullanılmıştır. Manzara resimleri, doğa fotoğrafları, heykeller ve baskiresim gibi çeşitli sanat formlarında doğanın farklı yönleri ele alınmıştır. Bu eserlerde doğa, bazen bir arka plan olarak bazen de eserin ana teması olarak yer almaktadır.

Doğa ve ona dair gözlemler, insanlığın en eski dönemlerinden itibaren sanatın temel konularından biri olmuştur. Buzul Çağı mağara ve kaya resimlerinden Antik Yunan'a, Rönesans'tan Realizm'e, Empresyonizm'den Modernizm'e kadar her dönemde doğa, sanatın merkezinde yer almıştır (Kaya, 2022, s. 65). Rönesans dönemi sanatçıları, doğanın estetik değerlerini ve geometrik mükemmeliyetini keşfederek, doğayı sanatlarına entegre etmişlerdir. Leonardo da Vinci ve Michelangelo gibi ustalar, sanatta doğa-insan ilişkisini derinlemesine araştırmışlar ve bu dönemde doğayı, güzellik ve estetik anlayışının merkezine oturtmuşlardır. Romantik dönemde ise doğa, sanatçılar için duygusal ve ruhsal bir kaçış yeri haline gelmiştir. Caspar David Friedrich gibi sanatçılar, doğanın yüceliğini ve insan ruhu üzerindeki etkisini resimlerine yansıtılmışlardır. Bu dönemde doğa; büyük ve güçlü bir varlık, insan ise küçük ve kırılğan olarak tasvir edilmiştir. Empresyonistler, doğanın anlık izlenimlerini yansıtarak, izleyicilere o anın hissini ve atmosferini aktarmayı amaçlamışlardır. Rönesans ve Reform hareketlerinin ardından sanatçılar, doğayı ilham kaynağı olarak kullanarak eserler üretmişlerdir. Ancak doğrudan doğayı resmeden İzlenimcilerle birlikte, sanatçıların doğadan aldığı ilham dönüşüm geçirmiştir. Artık doğa, sanatçıların özgün bakış açıları doğrultusunda resmedilmeye başlanmıştır (Yazıcı, 2022, s. 627). Bu yeni yaklaşım, doğanın sadece bir gözlem nesnesi olmaktan çıkarak, sanatçının kişisel deneyimleri ve duygusal tepkileriyle harmanlandığı bir alan haline gelmesini sağlamıştır. Modern ve çağdaş sanat ise doğayı daha soyut ve kavramsal bir şekilde ele almıştır. Bu dönemde doğanın unsurları, biçimsel ve kavramsal anlamlar için bir araç olarak kullanılmıştır.

Doğanın ilhamı, sanatın yaratım sürecine sınırsız biçimler kazandırır. Bu süreçte doğayı farklı açılardan görünür kılan ve ona anlam kazandıran, sanatçının bakış açısıdır. Sanatçılar, doğayı kendi bakış açılarıyla yorumlayarak ve deneyimlerini çeşitlendirerek, onu farklı şekillerde yansıtmaktadırlar (Asan Yüksel ve Yüksel, 2022, s. 1778). Bu süreçte doğanın her bir unsuru, sanatçının yaratıcı zihninde yeniden şekillendirilebilir. Bir yaprak, bir dağ ya da bir nehir, sanatçının gözünde bambaşka anlamlar kazanabilir. Bu yaratım süreci, sadece doğayı yansıtmakla kalmaz aynı zamanda onunla derin bir diyalog da kurmaktadır. Sanatın doğa ile bu etkileşimi, hem estetik hem de duygusal bir deneyimi harmanlayarak, izleyicilerin doğaya olan bakış açısını da zenginleştirmelerine katkı sağlayabilir.

İnsan doğaya bağımlı bir varlık olarak çevresiyle etkileşim kurarken, bu etkileşim genellikle kendi ihtiyaçları doğrultusunda şekillenmiştir. Bu süreç, insan topluluklarının gelişimini ve medeniyetlerin oluşumunu belirlemiştir (Arıkan, 2021, s. 77). Günümüzde insan ve doğa arasındaki bu ilişki, bireysel ve toplumsal düzeyde karmaşık bir yapıya

sahiptir. Teknolojinin ve endüstriyel ilerlemenin etkisiyle doğaya olan bağımlılık şekil değiştirmiş olsa da tamamen ortadan kalkmamıştır. Doğa içinde yaşayan insanların ondan bağımsız olmaları imkânsızdır. İnsan ile doğa arasında, doğrudan veya dolaylı bir iletişim şekli mevcuttur (Pazarlıoğlu-Bingöl, 2023, s. 137). Bu iletişim, insanların doğanın sunduğu kaynaklardan ve güzelliklerden yararlanmalarını, aynı zamanda doğanın değişim ve döngülerine duyarlılık geliştirmelerini sağlamaktadır. “Sanatçı bakımından, doğa ile diyalog kaçınılmaz ve vazgeçilmez durumunda sürer. Sanatçı insandır, doğanın tabanında, doğanın parçası olduğu için, o da doğadır” (Klee, 2006, akt. Renkçi-Taştan, 2016, s. 171). Klee'nin bu yaklaşımı, sanatın doğayla olan ilişkisinin ne kadar köklü ve vazgeçilmez olduğunu göstermektedir. Doğa, sanatçının yaratıcılığını beslerken, sanatçı da doğanın sonsuz çeşitliliğini ve karmaşıklığını sanatı aracılığıyla keşfetmeye ve yeniden ifade etmeye çalışmaktadır.

Doğa, yüzyıllardır çeşitli alanlarda kullanılan bir malzeme olarak değerlendirilmiştir. Bu bağlamda doğa; kendiliğinden var olan, değişen ve dönüşen doğal unsurları ifade etmektedir. Sanatçılar için de doğa önemli bir malzeme olup, sanat çalışmalarında sıkça başvurulan kaynaklardan biridir (Selçuk ve Ünay Selçuk, 2020, s. 15). Sanatçılar; doğanın sunduğu formları, renkleri ve dokuları kendi yaratıcı süreçlerinde kullanarak, doğayı yeniden yorumlarlar. Doğanın sanattaki bu merkezi rolü, izleyicilerin doğayla olan ilişkilerini yeniden değerlendirmelerine ve doğanın değerini fark etmelerine yardımcı olmaktadır. İnsan, doğanın yasalarını öğrenerek üzerindeki kontrolünü artırır ve onu çeşitli şekillere dönüştürür. Sanatçılar için ise doğa, daima merak uyandıran ve ilham veren bir kaynak olmuştur; bu büyüleyici ilişki, dünyanın dört bir yanında sayısız değerli ve olağanüstü esere yansımıştır (Oğuz, 2015, s. 68). Sanatçıların doğayla olan bu derin bağlantısı, doğanın estetik ve duygusal boyutlarını keşfetme arzusundan kaynaklanmaktadır. Doğanın sunduğu çeşitlilik ve güzellik, sanatçılar için tükenmez bir ilham kaynağı haline gelmiş ve bu ilham, sanatçının iç dünyasıyla birleşerek, doğanın farklı yönlerini ortaya koyan eserler yaratmasını sağlamıştır.

Sanatçı, somut bir gerçeklik olan doğayı, yüzey üzerinde farklı perspektiflerle soyut bir biçimde yeniden yorumlamaktadır. Bireysel duygu ve sezgilerinin yansımalarıyla, somut gerçekliğe kişisel bir anlam kazandırmaktadır (Renkçi-Taştan, 2016, s. 171). İzleyici sanat eserine baktığında, sanatçının içsel dünyasına yakınlaşmakta ve doğa ile sanat arasındaki bu etkileşimin zenginliğini keşfedebilmektedir. Sanatçının soyutlamaya yönelme sebebi, doğayı dönüştürme veya yeniden düzenleme isteğidir (Kassap, 2010, s. 67). Sanatçı, doğanın estetik güzelliklerini ve karmaşıklıklarını soyutlayarak, izleyicinin dikkatini doğanın özüne ve sanatçının bu özle kurduğu ilişkiye çekmektedir. Bu sayede izleyici, bu eserler aracılığıyla hem doğayı hem de sanatçının bakış açısını keşfetme fırsatı bulmaktadır.

Doğanın dönüşümü ve yaşam-ölüm döngüsü, sanatçının doğadan ilham alarak eserlerini oluşturmasında büyük rol oynar. Sanatçı, bu döngüyü eserlerinde yansıtarak doğadaki değişimin kalıcılığını bir yanılısama olarak sunmaktadır. Doğanın yaratıcılığı, bilimsel ve teknik gelişmeler ışığında sanatçı tarafından eserlerine yansıtılır (Boratav, 2022, s. 199). Doğanın sürekli dönüşümü ve döngüsel yapısı, sanatçının yaratıcılığını besler ve eserlerinde derin ve anlamlı temalar oluşturmalarına yardımcı olmaktadır. Oğuz (2013, s. 14), günümüz sanatçılarınun doğadan ilham alarak geçicilik, yaşam, ölüm ve metamorfoz gibi kavramları eserlerine yansıttıkları ifade etmiştir. Ayrıca bu sanatçıların, sanat ve toplum arasındaki bağı doğa üzerinden yeniden tanımlayarak, izleyicilerin doğa üzerine

yeniden düşünmelerini hedeflediklerini belirtmiştir. Buradan hareketle sanatçılar, sanat ve toplum arasındaki bağı doğa üzerinden yeniden tanımlayarak, izleyicilerin doğa üzerine yeniden düşünmelerini hedefledikleri söylenebilir. Bu eserler, genellikle doğadaki elementlerin, formların ve süreçlerin estetik ve sembolik kullanımlarıyla da zenginleştirilebilir.

Sanatta doğa temasının kullanımı, aynı zamanda çevresel farkındalığı artırmak ve doğanın korunması gerekliliğine dikkat çekmek amacıyla da önemlidir. İnsanlık tarihinin başlangıcından günümüze kadar doğada görülen farklılıklar ve değişen toplumsal değerler, insan-doğa ilişkisinin yanı sıra sanatın doğa ile olan bağı da etkilemiştir. Bu değişim, toplumun ihtiyaçlarına yanıt ararken, küresel ve yerel düzeyde yaşanan sorunların sanatsal pratiklere yansımaya neden olmuştur (Saygı, 2016, s. 13). Günümüzde doğal kaynakların tükenmesi, küresel iklim değişikliği ve biyolojik çeşitlilik kaybı gibi ciddi çevresel sorunlar, bazı sanatçıların ilham kaynakları arasında yer almaktadır. Bu sorunları ele alan sanat eserleri, toplumsal bilinci artırarak insanları harekete geçmeye ve doğayı korumaya teşvik etmektedir.

1960 öncesi doğa, sanatçılar için genellikle bir obje olarak resmedilmiş ve geleneksel bir yaklaşımı yansıtmıştır. Ancak 1960'lardan itibaren çevre kirliliği ve doğa tahribatı konuları, sanatçılar için daha belirgin hale gelmiş ve yeni bir sanatsal yaklaşımı ortaya çıkarmıştır (Aydın ve Zümrüt, 2013, s. 55). Bu yeni dönemde, doğa artık sadece estetik bir ilham kaynağı değil, aynı zamanda sosyal ve politik bir mesajın aracı haline gelmiştir. Sanatçılar, doğanın korunması ve çevre sorunlarına dikkat çekmek amacıyla eserlerinde daha aktif bir rol üstlenmişlerdir. Doğa konusunda farkındalık yaratmayı hedefleyen ve insanlara çevre bilinci aşılamak isteyen sanatçılar, tamamen doğal malzemeler kullanarak ya da doğanın kendisini doğrudan dâhil ederek sürdürülebilir ve çevre dostu sanatsal çalışmalar gerçekleştirmişlerdir (Kaya, 2022, s. 64). Geleneksel sanat tekniklerinin ötesine geçerek, doğrudan doğayı ve doğal malzemeleri kullanmaya başlamışlardır. Bu sanat formu, sadece görsel güzellik sunmanın ötesine geçerek, izleyiciyi çevre sorunları hakkında bilinçlendirmeyi ve harekete geçirmeyi amaçlamıştır. Sanat, var olan ideal doğa kavramını değil onun yerine tehlikede olan doğanın yıkımına karşı toplumu bilinçlendiren bir yaklaşımla işler üretmeyi kendine görev edinmiştir (Sanoğlu-Demirörs, 2019, s. 43). Sanatçılar, doğanın korunması ve sürdürülebilirliği için yaratıcı ve etkileyici eserler üreterek, çevresel sorunlara dikkat çekmekte ve toplumun bu konularda duyarlılığını artırmaktadır. "Sanat da ekosistemin bir parçasıdır. Sanatçı sanatını icra ederken yaşadığı küresel sorunlar ile bir şekilde ilişkilmesi gerektiğini göz ardı etmemelidir (Aydın ve Zümrüt, 2013, s. 64)." Bu yaklaşım, sanatın toplumsal sorumluluklarını yerine getirmesine ve doğa ile insan arasındaki dengeyi yeniden kurma çabalarına önemli bir katkı sağlamaktadır.

1960'lardan itibaren doğa temalı sanatsal çalışmalar farklı dönemlerde çeşitli adlarla anılmış olsa da, doğaya saygı gösteren ve insan-doğa bütünlüğüne inanan sanatçılar, yeryüzü ve evrenle uyum içinde çalışma yöntemlerini benimseyerek ilk dönemlerden itibaren varlıklarını sürdürmüşlerdir (Ertuğrul-Tomsuk, 2018, s. 98). Bu sanatçılar, yeryüzü ve evrenle kurdukları ilişkide uyum içinde çalışmayı benimsemişlerdir. Doğa sanatı, yeryüzü sanatı, arazi sanatı, ekolojik sanat ve çevre sanatı gibi çeşitli akımlar, bu anlayışın farklı görünümlerini temsil etmektedir.

Kent yaşamı ve metropol hayatı, toplumu tüketim odaklı bir yaşam tarzına yönlendirirken insanları doğadan uzaklaştırarak yapay alanlara hapsedmektedir. Doğa sanatı, bu kopuşa bir alternatif olarak doğa ile insan arasındaki ilişkiyi yeniden kurmayı amaçlamakta ve birleştirici bir yöntem sunmaktadır (Ertuğrul-Tomsuk, 2018, s. 98). Doğa sanatı, doğanın estetik değerini vurgulayarak, doğayla uyumlu yaşam biçimlerini teşvik etmekte ve doğa üzerindeki insan etkilerini sorgulamaktadır. Ayrıca şehirleşmenin ve modern yaşamın getirdiği yabancılaşmayı azaltmayı amaçlayarak, doğanın sunduğu basit ama güçlü güzellikleri yeniden öne çıkarıp, kentsel yaşamın dayattığı yapaylık ve tüketim kültürüne karşı bir alternatif sunmaktadır. Bu şekilde, doğa ve insan arasındaki kopukluğu gidermeyi ve daha sürdürülebilir bir ilişki kurmayı hedeflemektedir. Doğa sanatı, sanatçının doğayla doğrudan etkileşime geçerek onunla bir bütün olmasını sağlar. Bu eserler, genellikle geçici nitelikte olup, doğanın kendi süreçleriyle yok olur veya değişir. Bu geçicilik, doğanın sürekli dönüşümünü ve yaşamın döngüsellliğini yansıtır. Sanatçılar; dallar, çiçekler, yapraklar, yağmur ve buz gibi doğal malzemeleri kullanarak eserlerini oluşturur ve bu eserler genellikle çarpıcı fotoğraflarla belgelenir. Bu çalışmalar, çevre dostu ve iyileştirici bir manevi boyut taşımaktadır (Aydın ve Zümrüt, 2013, s. 59). Sanatçılar, doğanın kendi döngülerini ve malzemelerini kullanarak eserlerinde doğa ile insan arasındaki bağı vurgulamaktadır. Eserler, doğanın sunduğu materyallerin estetik potansiyelini keşfederken, izleyicilere de doğanın korunması ve çevre bilincinin önemi konusunda ilham vermektedir.

Doğa felsefesi; doğanın doğası, işleyişi ve insanla ilişkisi üzerine düşünsel bir derinlik kazandırmış ve sanat üzerinde güçlü bir etkisi olmuştur. Bu felsefi yaklaşım, doğayı sadece bir çevre olarak ele almamış bunun yanı sıra estetik ve metafizik bir kaynak olarak değerlendirmiştir. Sanatçılar, doğa felsefesinin sunduğu kavramları ve perspektifleri eserlerinde yansıtarak, doğanın ve insanın arasındaki ilişkiyi keşfetmiş ve yorumlamışlardır. Doğa felsefesi, antik çağlardan günümüze kadar birçok ünlü düşünürün katkıda bulunduğu zengin bir düşünsel mirasa sahiptir. Platon, doğal dünyayı düşük bir seviyede değerlendirirken, Aristoteles için doğa, yaşam taşıyan doğal varlıkların gerçeklik derecesi olarak tanımladığı ruh kavramıyla ilişkilidir (Arıkan, 2021, s. 78). Bu felsefi bakış açıları, doğa sanatının gelişiminde önemli bir temel oluşturmuştur. Doğa sanatı, Platon'un idealar dünyasının gerisinde bırakılan doğayı yeniden yücelterek, Aristoteles'in doğayı ve ruhu bir bütün olarak ele almasının etkilerini sanatsal bir ifade biçimi olarak benimsemiştir. Sanatçılar, Aristoteles'in doğanın içsel yaşamını ve ruhunu vurgulayan görüşlerinden ilham alarak, doğayı yalnızca bir estetik objeden ziyade, varoluşsal bir deneyim ve ruhsal bir ilişki olarak ele almışlardır. Schelling'e göre ise doğadaki yaratıcı süreç, sanatçının yaratıcılığına benzer bir şekilde, doğayı hem canlı bir bütün olarak hem de bir sanat eseri olarak görmeyi sağlar (Alan-Sümer, 2019, s. 267). Bu anlayışa göre doğa, sanatçıların yaratıcılığını besleyen ve onlara ilham veren bir kaynaktır. Sanat, doğanın derinliklerindeki ruhsal ve estetik yönleri keşfetme ve bu yönleri insan ruhuyla birleştirme süreci olarak görülmektedir. Schelling için sanatçı, doğayı ne tamamen taklit etmeli ne de ondan tamamen ayrılmalıdır. Sanat eserine güzellik katan, biçimin ötesinde bir öz ile doğanın kalıcı ruhunun ifadesi olan evrensel unsurların birleşimidir (Alan-Sümer, 2019, s. 271). Bu anlayış, sanatın doğa ile kurduğu ilişkiyi daha derin ve anlamlı bir seviyeye taşıyarak sanatın, doğanın kalıcı ruhunu ve evrensel olanı yansıtmaya işlevini vurgulamaktadır.

Friedrich Nietzsche'nin *Tragedya'nın Doğuşu* (2005, s. 39-40) adlı eserinde, sanat ve doğanın derin bir metafizik ilişkisi ele alınmaktadır.

"... doğada her şeye gücü yeten o sanat dürtülerini ve onlardaki, görünüşe, görünüş yoluyla kurtarılmaya duyulan tutkulu bir özlemi ne denli çok algılırsam, sahiden var olanın ve ilk bir'in, bengi acı çeken ve çelişki dolu olan olarak, aynı zamanda büyüleyici vizyona, sonsuz haz dolu görünüşe, kendi sürekli kurtuluşu için gereksinim duyduğuna ilişkin metafizik varsayımda bulunmaya da o denli çok itildiğimi duyumsuyorum: o görünüş ki, tamamen ona yakalanmış ve ondan oluşarak biz onu, sahiden-var-olmayan olarak, yani zamanda, uzamda ve nedensellikte sürekli bir oluş olarak, başka bir deyişle, görgül gerçeklik olarak duyumsamak zorundayızdır. Dolayısıyla, kendi "gerçeklik"imizi bir an için bir kenara bırakırsak, kendi görgül varoluşumuzu, genel olarak dünyanın varoluşu gibi, ilk-bir'in her an üretilen bir tasarımı olarak kavrarız; işte bundan dolayı düşü, görünüşün görünüşü olarak, böylelikle de, görünüşe duyulan ilk-özlemim daha üst bir doyumlanışı olarak kabul etmemiz gerekir. İşte bu aynı nedenle, doğanın en içteki çekirdeği, yine yalnızca "görünüşün görünüşü" olan naif sanatçıdan ve naif sanat yapıtımdan o tanımlanamaz hazzı duyar."

Nietzsche, doğadaki sanat dürtülerinin ve görünüşlerin sanatçı tarafından nasıl algılandığını tartışmaktadır. Sanatçının doğanın sunduğu görünüşlere duyduğu tutkulu özlem, kökensel varlık ve kalıcı ruh ile ilgili metafizik bir varsayımı ortaya çıkarmaktadır. Nietzsche'ye göre, doğa ve sanat arasındaki ilişki, bengi acı ve çelişkilerin bir yansımasıdır. Sanat, bu acı ve çelişkileri bir güzellik ve uyum olarak sunmaktadır. Bu bağlamda sanatın, doğanın en derin çekirdeğini ve varoluşun temel doğasını yansıtmaya kapasitesine sahip olduğunu ifade etmektedir. Ayrıca naif sanatçı ve sanat yapıtlarının, doğanın içsel güzelliklerini ve hazzını yansıttığına işaret etmektedir. Bununla birlikte Nietzsche, sanatın doğanın derin ve kalıcı ruhunu anlamada ve ifade etmede nasıl önemli bir rol oynadığını da vurgulamaktadır.

Araştırma kapsamında baskiresim tekniklerini uygulayan sanatçılar ve eserleri tercih edilmiştir. Baskiresim, duygu ve düşüncelerin kalıplar aracılığıyla bir yüzeye aktarılmasını ve birden fazla kopya üretilmesini esas alınmaktadır. Bu süreçte görselin aşamaları, baskı sayısı ve sanatçının tasarımcı rolü büyük önem taşımaktadır (Fırıncı,2013, s. 128). Bu özellikleriyle baskiresim, eserlerinde doğayı merkezine alan sanatçılar, bu teknik aracılığıyla doğal formları, çevresel duyarlılıkları ve kişisel yorumlarını izleyiciyle buluşturabilmektedirler. Sanatçılar, çevresel duyarlılıklarını, doğaya olan bakış açılarını ve vermek istedikleri mesajları daha geniş kitlelere ulaştırmak için baskiresim tekniklerini bilinçli bir şekilde tercih edebilirler. Baskiresim, aynı görselin birden fazla kopyasının üretilmesi sayesinde, sanatçılara mesajlarının daha erişilebilir ve yaygın hale gelmesi için önemli bir olanak sunmaktadır. Bu teknik, hem bireysel ifadeyi çoğaltma hem de kolektif bir bilinç oluşturma aracı olarak işlev görebilir. Özellikle doğa temalarını işleyen sanatçılar, çevre sorunlarına dikkat çekmek, doğanın estetik ve ruhsal önemini vurgulamak ve izleyicilerde farkındalık yaratmak amacıyla, bu çoğaltma kapasitesinden yararlanmışlardır. Tüm bunlardan hareketle, araştırma kapsamında ele alınan sanatçıların doğa temalarını üretirken baskiresim tekniklerini tercih etmelerinin bilinçli bir yönelim olduğu söylenebilir. Baskiresim teknikleri, doğanın çok boyutlu ve dinamik doğasını yansıtmak için çeşitli biçimler ve detaylar sunabilmektedir. Bu çalışmada, baskiresimlerinde doğa temalarını işleyen sanatçıların doğadan aldıkları ilham ile doğa teması üzerinden vermek istedikleri mesajların incelenmesi amaçlanmıştır.

Yöntem

Araştırmanın amacı, sanatçının doğa ile olan etkileşimini ve bu etkileşimde baskiresim tekniklerini kullanarak sanatına katkısını derinlemesine incelenmektir. Sanatçının doğadan aldığı ilhamı ve iç dünyası ile kurduğu bağlantıyı izleyiciye aktarma sürecini kapsamlı bir şekilde araştırılmıştır. Araştırma konusu ile ilgili kaynakları ve sanatçıların eserleri doküman analizi ile derinleştirilmiştir. Nitel araştırma yöntemlerinden biri olan doküman analizi, araştırmanın amacı doğrultusunda ele alınan problemle ilgili yazılı ve görsel medya unsurlarındaki bilgi ve içeriklerin analiz edilmesine imkân sağlamaktadır (Ary, Jacobs ve Sorensen, 2010). Elde edilen bulgular, sanat ve doğa ilişkisine dair yeni anlayışlar geliştirmeye ve sanatın insan deneyimindeki rolünü daha iyi kavramaya katkıda bulunacaktır.

Doğadan İlham Alan Baskiresim Sanatçıları

Kim Berman, Güney Afrikalı bir baskı sanatçısı ve aktivist olarak sanatı; toplumsal ve çevresel adalet konularında bir araç olarak kullanmasıyla tanınmaktadır. Sanat kariyeri boyunca, çevresel sürdürülebilirliği ve sosyal adaleti ele alan eserler üreterek geniş bir izleyici kitlesine ulaşmıştır. Berman çalışmalarında bilinçli bir şekilde toprakla ilgili çevresel, sosyal ve politik konulara dikkat çekmektedir. Baskı sanatçısının tartışılacak imgelerinin unsurları, Güney Afrika manzarasının geleneksel Avrupa pitoreskine uymayan belirli alanlarıyla ilgilidir (Rall, 2000, s. 43) Berman'ın sanatı, görsel estetiği ile derin toplumsal mesajları bir araya getirerek, izleyicilere hem duygusal hem de düşünsel bir deneyim sunmaktadır.

Resim 1. Kim Berman, Stripped Lowveld Plantation I, Litografi, 2010 Kaynak: URL 1

Berman'ın baskı resimleri, çoğunlukla linolyum baskı, litografi baskı ve monotip baskı teknikleriyle üretilmiştir. Bu teknikler, sanatçının detaylı ve etkileyici görseller oluşturmasına olanak tanırken aynı zamanda eserlerinde yer alan güçlü temaların vurgulanmasını da sağlamıştır. Doğadan ilham alarak yaptığı çalışmalar, insan-doğa ilişkisini ve doğanın korunmasının önemini yansıtmaktadır. Berman'ın eserleri, toplumsal adalet ve çevresel sürdürülebilirlik temalarını işleyerek, izleyicilere güçlü mesajlar iletmektedir. Onun sanatı, toplumsal değişim için bir çağrı niteliğindedir ve bu nedenle hem sanatsal hem de aktivist bir değer taşımaktadır.

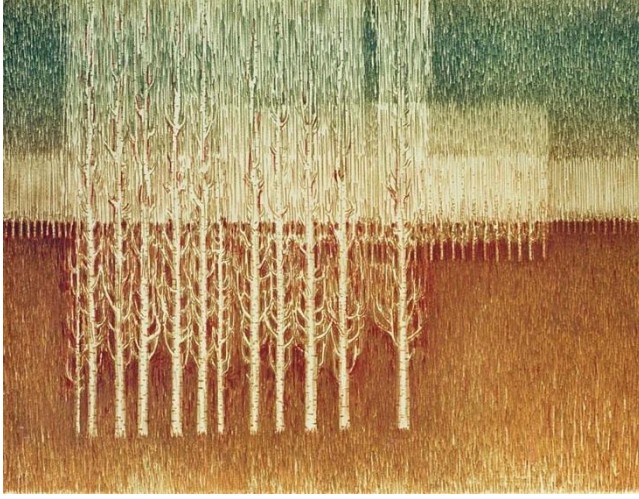

Resim 2. Kim Berman, Mourning Our Future, Monobaskı ve Kuru Kazıma, 2006.

Kaynak: URL 2

Kim Berman, manzaranın ülkedeki sosyo-politik meseleler hakkında izleyiciyle diyalog kurmak için kullanılması gerektiğini düşünmektedir (Rall, 2000, s. 47). Kim Berman'ın manzara temalı eserleri, izleyicilere çok katmanlı bir deneyim sunmakta ve görsel güzelliklerin arkasında yatan derin anlamlar, toplumsal mesajlar, izleyiciyi düşünmeye ve harekete geçmeye davet etmektedir. Berman'ın sanatı, manzara resmetmenin ötesinde, bu manzaraları kullanarak toplumsal ve çevresel adalet için bir platform oluşturmaktadır. Sonuç olarak, Kim Berman'ın sanatında manzara, sadece bir görüntü değil, izleyiciyle diyalog kurmanın ve toplumsal meseleleri ele almanın güçlü bir yoludur.

Atilla Atar, doğayı sanatının merkezine koyan ve doğal dünyayı estetik bir duyarlılıkla yansıtan eserleriyle tanınan bir diğer sanatçıdır. Atar'ın doğa temalı çalışmaları, özellikle kavak ağaçlarını ele aldığı eserleri, doğanın büyüleyici güzelliklerini ve derin anlamlarını barındırmaktadır. Kavak ağaçları, Atar'ın sanatında sıkça görülen ve özel bir yere sahip olan unsurlardır. Bu ağaçlar, ince ve zarif yapılarıyla hem estetik bir çekicilik sunmakta hem de derin anlamlar taşımaktadır. Kavaklar, hızlı büyümeleri ve dayanıklılıklarıyla yaşamın gücünü ve direncini simgelemektedir. Atar, bu ağaçların sembolik değerini eserlerinde ustalıkla işler, izleyicilere doğanın dayanıklılığını ve sürekliliğini hatırlatmaktadır.

Resim 3. Atilla Atar, Kavaklar, Litografi, 1980. Kaynak: URL 3

Atilla Atar'ın sanatında doğa sevgisi ve gözlem yeteneği önemli bir yer tutmaktadır. Bu eğilim, sanatçının çocukluğunda yaşadığı deneyimlerden kaynaklanmaktadır.

“Atar'ın çocukluğundaki doğa bağlantılı önemli anıların yaşandığı Kosta Dağı üzerine kurulu küçük bir yerleşim yeri olan Gümüşhane'nin Yağmurdere bucağına taşınırlar. Atar ve ailesi bir yıl kadar Yağmurdere'de yaşarlar. Ardından Gümüşhane'ye taşınırlar. Bu süreç içerisinde doğanın ve doğal yaşamın ihtişamı Atar'ı çok etkiler ve sürekli gözlemler yapar. Doğa üzerine yaptığı bu gözlemler Atar'ın bilinç dışında birikecek ve daha sonra etkilerini gösterecektir. İleride sanatına da yansiyacak olan doğa sevgisinin ilk tohumları bu dönemlerde atılan sanatçı, çocukluğunda içedönük karakter özellikleri sergilediğini ve bu durumun kendisini gözlemlemeye, bir şeyler yaratmaya, el becerisini kullanmaya ittiğini belirtiyor (Ülüş, 2010, s. 52).”

Atilla Atar'ın çocukluk dönemindeki doğa bağlantılı anıları ve gözlemleri, onun sanatında derin izler bırakmıştır. Bu anılar, Atar'ın doğa sevgisinin temelini oluşturmuş ve onun sanatsal ifadesine yön vermiştir. Atar'ın doğa temalı eserleri, izleyicilere doğanın estetik ve sembolik gücünü sunmakta, doğanın insan yaşamındaki yerini ve önemini vurgulamaktadır. Çocukluk anılarından beslenen bu eserler, doğanın içinde gözlemlediği ayrıntıları kendi yorumlamaları ile baskiresim tekniğini kullanarak sanatına aktarmaktadır.

April Gornik, Amerikan çağdaş sanatının önde gelen isimlerinden biridir. Doğa temalı eserleriyle tanınan Gornik; eserlerinde geniş manzaralar, dramatik ışıklandırmalar ve duygusal derinlikler yaratmaktadır. Sanatçının çalışmalarında, doğanın güzelliklerini ve gücünü yansıtan etkileyici kompozisyonlar ön plana çıkmaktadır. Gornik'in eserlerinde sıkça görülen temalar arasında, geniş açık alanlar, derin ufuk çizgileri ve dramatik gökyüzü tasvirleri yer almaktadır. Sanatçı, doğanın büyüsunü ve ihtişamını yakalayarak, izleyicileri doğanın içine çekmeyi amaçlamaktadır. Doğanın görkemi, insanın içsel dünyasını ve duygusal durumlarını ifade etmek için bir metafor olarak kullanılmaktadır.

“Gornik'in resimlerinin çoğunda ufuk çizgisi çok düşüktür, gökyüzünün yeryüzü veya deniz üzerinde hâkim olmasına olanak tanır. Bu yer veya deniz, genellikle daha az detayla ve daha düzenli bir şekilde boyanır, sanki yukarıdaki kontrol edilemez bulutların ve fırtınaların gücünü vurgulamak için. Aslında, kontrastın kendisi

bu eserlerin çoğunda tipik bir dramatik araçtır; ışığa karşı gölge, yatay zemine karşı dikey unsur, dünyanın hareketsizliği ile atmosferin canlılığı, tekdüze düzlüğün altında çeşitlilik gösteren gökyüzü. (Gilmore, 2005, s. 154)“

Resim 4. April Gornik, Remember the Sabbath Day, Litografi, 1987. Kaynak: URL 4

Gornik'in sanatında; metaforlar, semboller ve ışık betimlemeleri aracılığıyla hayatının izleri sessizce bulunur. Gornik, disiplin ve kompozisyon bütünlüğünü yüksek bir standartta tutarken, yaratıcılığı merakla harmanlar; duyuşallığı kontrolle, geçici ışığı formla, gerçekçiliği soyutlamayla ve metaforu betimlemeyle ustaca dengeler (Beckenstein, 2014, s. 9). Bu sanatsal yaklaşım, izleyiciye sadece görsel bir şölen sunmakla kalmaz, aynı zamanda derin ve düşündürücü süreç yaşatmaktadır. Gornik'in sanatının her parçası, hem estetik bir değer taşımakta hem de derin anlamlar içermektedir.

“April Gornik'in resimleri, ışıklı manzaralar olarak işlenen geçici doğa olaylarını yakalıyor. Alışlagelmiş türlerin ötesine geçen Gornik, doğanın geçici ve çoğu zaman rüya gibi anlarını vurgular. Eserleri gerçeklik ve fantezi, natüralizm ve sürrealizm kavramlarını bir araya getiriyor ve bunlara meydan okuyor. Gornik'in çalışmalarını, ışık ve ışığın yokluğu aracılığıyla, doğal dünyanın dinamik ve bazen rahatsız edici ya da tedirgin edici bir temsilini sunuyor. Gornik'in resimleri, somut anılar ve duygular uyandırmak için olağanüstü bir güce sahip. Gornik şöyle açıklıyor: "İnsanların eserin önünde durduklarında kendi fizikselliklerini, sıcaklıklarını, nemlerini, havalarını hissetmelerini umuyorum. Orada dururken kendilerini daha rahat ya da daha az rahat hissedebilirler, hoşnut, temkinli, baştan çıkarılmış ya da başka bir şekilde tepki verebilirler. Onlar hakkında hissettiğim karmaşıklıkla davet etmelerini istiyorum." (Miles Mcenery Gallery, 2020).“

Sonuç olarak, April Gornik'in doğa temalı eserleri, doğanın estetik ve sembolik gücünü izleyicilere etkileyici bir şekilde sunmaktadır. Sanatçının manzaralarında görülen dramatik atmosferler ve detay zenginliği, izleyicilere unutulmaz bir görsel deneyim yaşatmaktadır.

Hammick'in eserlerinde doğa, insanın içsel dünyasıyla derin bir bağ kurmaktadır. Manzaralarında görülen yalnız figürler, izleyicilere insanın doğayla olan ilişkisinin karmaşıklığını ve derinliğini ifade etmektedir. Hammick'in eserleri, aynı zamanda çevresel farkındalık yaratma amacını taşımaktadır. Doğanın kırılganlığı ve korunması gerektiği mesajını ileten bu eserler, izleyicilere doğanın değerini hatırlatarak çevresel duyarlılığı artırmayı hedeflemektedir.

Resim 5. Tom Hammick, Garden in a Time of Loss I- II, Ağaç Baskı 2023. Kaynak, s. URL 5

Tom Hammick'in "Garden in a Time of Loss" adlı eseri, sanatsal bir ifadeyle doğanın ve insanın karşı karşıya olduğu çevresel ve varoluşsal krizleri ele almaktadır. Hammick, bu karmaşık gravüründe, iklim felaketlerinin en kötü sonuçlarını önlemek için gereken kararlardan kaçınan siyasi sistemin yarattığı umutsuzluğa karşı bireysel düzeyde bir direniş ve yeniden umut yaratma çabası sergilemektedir. Sanatçı, küçük bir eylemin, örneğin bir tarlada çiçek yetiştirmenin, yerel düzeyde olumlu bir değişimi nasıl etkileyebileceğini ve bu eylemin kişisel olarak hissettiği karamsarlık ve kasvetin bir kısmını nasıl ortadan kaldırdığını anlatmaktadır.

"Bu karmaşık gravürün başlığından da anlaşılacağı üzere, siyasi sistemimizin iklim felaketinin en kötü sonuçlarını önlemek için şimdi sorumluluk alan kararlardan kaçtığı bir ortamda, bireysel düzeyde Dünya'nın yeniden tohumlanmasını kutlayan bir imge yaratmaya çalıştım. Burada bir tarlada çiçek yetiştirmek gibi küçük bir eylem yerel düzeyde olumlu bir değişimi etkiledi ve kişisel olarak varoluşsal krizimizle ilgili hissettiğim karamsarlık ve kasvetin bir kısmını ortadan kaldırdı ve umarım küçük bir şekilde çevresel olarak içinde bulunduğumuz durumla ilgili evrensel bir korku ve umutsuzluk hissine meydan okuyan bir imge görevi görür." (Kaynak: URL 5)

Sanatçı, çevresel krizlere karşı bireysel direnişin ve umut yaratmanın önemini vurgulamaktadır. Hammick, doğanın gücünü ve güzelliğini sanatı aracılığıyla aktarırken, izleyicilere çevresel farkındalık ve duyarlılık kazandırmayı amaçlamıştır. Bu eser, küçük eylemlerin büyük değişimlere ilham verebileceğini ve bireysel düzeyde yapılan her şeyin evrensel bir etki yaratabileceğini hatırlatan güçlü bir mesaj taşımaktadır.

Kiki Smith, çağdaş sanat dünyasında özellikle figüratif çalışmaları ve doğa temalı eserleriyle tanınan bir sanatçıdır. Smith'in eserleri, doğanın gizemini ve insanın içsel dünyasını keşfetmeye yönelik derin bir arzuyu yansıtmaktadır. Smith'in son dönem çalışmaları, insan ve doğa arasındaki ilişkiyi yansıtmaktadır. 1990'ların başından beri, bedensel olanın metaforlarından daha büyük bir kozmosla fiziksel ve ruhsal ilişkilerin incelenmesine geçmiştir (Lahs-Gonzales, 1999, s. 18). Doğa ve insan arasındaki ilişkiyi irdeleyen sanatçı, eserlerinde hem fiziksel hem de ruhsal bir bağlantı kurmaktadır. Smith'in doğa temalı eserlerinde sıkça görülen temalar arasında hayvanlar, bitkiler, insan

figürleri ve kozmik unsurlar yer almaktadır. Sanatçı, doğanın döngüselliğini ve sürekli değişimini işlerken, bu sürecin insan yaşamıyla olan paralelliklerini aktarmaktadır. Smith'in eserlerinde doğa, bir yandan hayatın kaynağı ve besleyicisi olarak, diğer yandan ise bilinmeyen ve gizemin sembolü olarak karşımıza çıkmaktadır. Sanatçı, doğayı sadece bir ilham kaynağı olarak değil, aynı zamanda insanlık tarihinin ve kolektif bilinçaltının bir parçası olarak görmektedir.

Resim 6. Kiki Smith, Fog, Polymer Gravür, 2009. Kaynak: URL 6

Kiki Smith'nin "Fog" eseri, doğanın gizemini ve belirsizliğini derinlemesine işlemektedir. Bu eseri, dokuz ayrı panelden oluşan bir seridir. Her panel, karmaşık ve detaylı doğa formlarını siyah-beyaz tonlarda aktarılmıştır. Eser, detayların yoğunluğu ve kontrastıyla dikkat çekerken, her panelde sisli ve bulanık bir görüntü hâkimdir. Bu bulanıklık ve belirsizlik, eserin ismi olan "Fog" (Sis) ile uyum içindedir. Eserin yüzeyi, izleyiciyi doğa detaylarını keşfetmeye teşvik eden karmaşık dokularla doludur. Sis, genellikle doğada görülmesi zor olan şeyleri gizler ve izleyiciyi daha yakından bakmaya yönlendirmektedir. Bu anlamda, Smith'in eseri izleyiciyi doğanın bilinmeyen ve keşfedilmeyi bekleyen yanlarını düşünmeye davet etmektedir. Doğanın karmaşık ve bazen anlaşılmasız yapısı, insanın doğayla olan derin ve karmaşık bağını sembolize etmektedir. Mikroskobik doğa detayları ile doğanın gizemli ve bilinmeyen yönlerini ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır. Polymer gravür, ince detayları ve karmaşık dokuları başarılı bir şekilde aktarabilen bir tekniktir. Smith'in detaylı doğa görüntülerini, detaylarını ve dokusal zenginliğini, kırılğanlığını ve savunmasızlığını izleyiciye daha etkileyici ve doğrudan aktarabilmesi için oldukça uygun bir tekniktir.

Richard Long, doğa temalı eserleriyle tanınan bir İngiliz sanatçıdır ve eserlerinde yürüyüş, yerleştirme ve fotoğraf gibi çeşitli medya ve yöntemler kullanmaktadır. Long'un sanatı, doğayla olan doğrudan etkileşimlerini ve bu etkileşimlerin yansımalarını içermektedir. Doğaya yaptığı müdahaleler, hem fiziksel hem de kavramsal olarak doğayla kurduğu derin bağları yansıtmaktadır. Uzun mesafeler boyunca yürürken, doğanın şekilleri, dokuları ve ritimleriyle etkileşime girerek eserlerini üretmektedir.

"Yürüme eylemini insan hareketinin kusursuz bir sembolü olarak gören Long'a göre, sanat bir yolculuk, sanat yapının kendisi ise yürüme eyleminin bir parçasıdır. Kuşkusuz yürümek ve her zaman yeni amaçlarla dünyanın uzak bir köşesinde yeniden yollara düşmek, sanatçının doğayla bütünleşmesinin bir yoludur. Doğa içinde doğanın malzemelerinden yararlanıp dünyayı bulduğu şekliyle kullanarak peyzaj heykeller yapmak ve bunları haritalar, fotoğraf ve metinlerle belgelemek ise, bu bütünleşmeden elde edilen deneyimlerin görünür kılınması ya da kanıtlanmasıdır (Kedik, 2010, s. 109)."

Long'un eserleri, minimalist ve geometrik formlarla dikkat çekmektedir. Doğadaki basit ve tekrar eden formları kullanarak, minimalist bir estetik oluşturmayı amaçlamaktadır. Bu da doğanın içsel düzenini ve ritmini yansıtmaktadır. Eserlerinde sıklıkla görülen daireler, çizgiler ve spiral formlar, doğanın kendiliğinden ortaya çıkan geometrik yapısını ifade ederken; doğa zamanının, yavaş ve sürekli değişiminin izlerini taşımaktadır.

Resim 7. Richard Long, River Avon Mud Drawings, Litografi, 1998. Kaynak: URL 7

"River Avon Mud Drawings", Richard Long'un doğa ile olan derin bağını ve onun sanatındaki yenilikçi minimal yaklaşımını temsil eden litografi baskı eseridir. Long'un sanatını anlamak için minimalizm ve doğanın geçiciliği gibi temalar, kritik öneme sahiptir. Bu eser, izleyicilere doğanın güzelliklerini ve onunla olan ilişkilerini yeniden keşfetme fırsatı sunmaktadır (Selçuk ve Ünay Selçuk, 2020, s. 17)."

Eserde, üçlü bir düzenlemeyle yan yana dizilmiş üç panelin her birinde, yoğun ve tekrarlayan desenlerden oluşmaktadır. Bu desenler, nehrin kıyısındaki çamurun oluşturduğu doğal izlenimlerini yansıtmaktadır. Her bir panelde benzer ancak hafifçe değişen desenler, eserin ritmini ve doğanın tekrarlayan ama asla tamamen aynı olmayan yapısını ifade etmektedir.

"Doğanın üzerindeki etkisinin kendisinin doğa üzerindeki etkisinden daha fazla olduğunu düşünen ve doğayı büyük bir saygı, özgürlük içinde kullanan Long, doğayı izleyerek yöntemlerini ve yaşamın özünü kavramaya çalışmış, dolayısıyla sanatı da bir doğa olgusu olarak kabul etmiştir (Tiberghien, 1995 akt: Kedik, 2010, s. 110)."

Eser; doğanın geçiciliğini, zaman içindeki dönüşümünü ve doğal izlerin güzelliğini gözler önüne sermektedir. Litografi tekniğiyle yakalanan çamurun dokusu ve deseni, izleyiciye doğanın kendiliğindenliğini ve estetiğini hissettirmektedir. Long'un bu eseri, hem estetik hem de kavramsal açıdan zengin bir yapıya sahiptir ve doğanın güzelliklerini ve karmaşıklıklarını sanatsal bir dilde anlatmaktadır.

Gabor Peterdi'nin ise doğayla olan derin ilişkisi, sanatında belirgin bir şekilde yer almaktadır. Peterdi'nin doğa temalı eserleri, doğanın güzelliklerini, karmaşıklığını ve güçlülüğünü ifade etme biçimiyle dikkat çekmektedir. "*İlk başladığımda, genç bir çocukken, resimlerim hep doğaydı. Şuradaki küçük resmi görüyor musunuz? O resmi on dört yaşındayken yapmıştım. Çok fazla manzara resmi yaptım* (Giannuzzi, 1974, s. 61)." Peterdi, baskiresim tekniklerini kullanarak doğayı tasvir ederken, bu süreçte doğanın hem biçimsel hem de soyut yönlerini keşfetmiştir. Eserlerinde sıkça rastladığımız doğal motifler ve unsurlar, onun doğayı sadece bir ilham kaynağı olarak değil, aynı zamanda bir yansıma ve keşif alanı olarak gördüğünü ortaya koymaktadır.

"Bu baskıların hiçbirinde doğayı bir pencereden gözlemlemiyoruz, bunun yerine onun tam ortasındayız. İster dönen dalgalara kapılmış olalım, ister zengin yeşilliklerle çevrelenmiş olalım, nesnel bir gözlemci değil, fenomenin bir parçası haline geliyoruz. Yaratılan his, takdirden uzak bir takdir değil, doğanın kendisinin duygusal olarak deneyimlenmesidir. İnsan evreni yansıtmamasından ziyade, evrenin içindeki insandır (Giannuzzi, 1974, s. 40)."

Peterdi, eserlerinde doğanın gücünü, karmaşıklığını ve sakinliğini ustaca bir araya getirerek izleyiciyi doğayla empatik bir ilişkiye sürüklemektedir. Bu, izleyici için doğayı sadece görmekle kalmayıp, onu hissetmeyi de sağlayan bir sanatsal deneyimdir.

Resim 8. Gabor Peterdi, Germination I, Aquatint, Kuru Kazıma ve Gravür, 1952.

Kaynak: URL 8

Gabor Peterdi'nin "Germination I" eseri, sanatçının doğa ve organik süreçlere olan ilgisini vurgulayan önemli bir çalışmadır. Eser, "germination" (filizlenme) temasını merkezine alarak, yaşamın başlangıç aşamasının, doğal süreçlerin ve sürekli dönüşümünün dinamiklerini temsil etmektedir. "Germination I" eseri, soyut bir biçimde doğanın filizlenme sürecini tasvir eder ve eser, dinamik ve organik formlarla doludur. Bu formlar, bir bitkinin filizlenme sürecini, yani tohumun toprağa düşüşünden sonra filizlenmesini aktarmaktadır. Eserdeki kıvrımlı ve organik hatlar, doğanın sürekli değişim ve gelişim içindeki doğasını ifade eder. Eser, doğanın yaşam döngüsünü ve organik gelişimi araştırır. Filizlenme, yeni yaşamın başlangıcı olarak, doğal süreçlerin sürekli yenilenen ve evrilen bir yönünü temsil eder. Peterdi, bu süreci sanatında inceleyerek, doğanın yeniden doğuşunu ve sürekli dönüşümünü görsel bir dilde ifade etmektedir.

"Bir doygunluk noktası vardır ve bunu yaşadığınızı hissedersiniz. Evrene daha iyimser, daha zamansız bir bakış açısıyla bakmaya başladım - yaşam, doğa, doğum ve ölüm, doğanın döngüleri ve tüm bunlar. Örneğin Çimlenme Serisi bu fikirden doğdu ve çalışmalarımın çoğu öncelikle doğayı ele alıyor. Elbette pek çok çalışmam denizle ilgili. ... Bir tekne var ve suda çok zaman geçiriyorum" (Giannuzzi, 1974, s. 61).

Gabor Peterdi'nin "Germination I" eseri, doğanın filizlenme sürecini ve yaşamın başlangıcını estetik bir şekilde temsil etmektedir. Sanatçı, bu eserde organik formlar ve detaylı tekniklerle doğanın dinamik doğasını yansıtarak, izleyicilere doğanın sürekli yenilenen ve dönüşen yönlerini keşfetme fırsatı sunmaktadır. Eser, Peterdi'nin doğa temalı çalışmaları arasında önemli bir yer tutmakta ve sanatçının doğa ile olan derin bağını ortaya koymaktadır.

Michael Mazur, doğa temalı eserlerinde, doğal dünyayı derinlemesine ve çok boyutlu bir şekilde keşfetmiştir. Mazur'un eserlerinde doğa, sadece bir arka plan veya temsil nesnesi olarak değil, aynı zamanda bir yaşam ve varoluş deneyimi olarak öne çıkmaktadır.

Resim 9. Michael Mazur Wakeby Night, Monotype, 1983. Kaynak: URL 9

Mazur'un baskı teknikleri ve çizimlerde kullandığı yöntemler, doğanın çeşitli yönlerini – dağların sertliği, suyun akışkanlığı, bitkilerin organik formları güçlü ve etkileyici bir biçimde yansıtmaktadır. Eserlerinde doğanın çeşitli unsurlarını bir araya getirerek, doğal dünyanın dinamiklerini ve değişkenliğini ortaya koyar. Mazur'un sanatında, doğanın hem yüce hem de kırılğan doğası, renk ve form aracılığıyla ifade edilirken, izleyiciye doğa ile insan arasındaki ilişkiyi yeniden değerlendirme fırsatı sunmaktadır

“Ne tür bir resim yapmak istediğim gerçek bir bilmeceydi. Bu konuda çok zorlandım ve sanat okulunu bitirdikten sonra on yıl boyunca ciddi anlamda resim yapmadım. Resim yaparken kendimi evimde gibi hissetmediğim o dönemde, baskıda evimi buldum. 1971 civarında, resim yapmaya başladığımda, doğrudan doğadan resim yapacağım bir tür temele dönüş fikriyle başladım (Hansen, Walker, Ackley ve Schwartz, 2000, s. 83).”

Bu cümleler, Michael Mazur'un sanat kariyerinde geçirdiği zorlu dönemleri ve keşif süreçlerini yansıtmaktadır. Sanat okulunu bitirdikten sonra on yıl boyunca resim yapmama kararı, onun sanat anlayışında derin bir dönüşüm yaşadığını göstermektedir. Bu süre zarfında Mazur, kendi sanatında yeni bir yön arayışına girmiş ve bu süreçte baskı sanatına yönelmiştir. 1971 civarında baskı sanatına olan ilgisi, ona doğadan ilham alma ve doğanın temel unsurlarına dönüş yapma fırsatı sunmuştur. Mazur'un baskı çalışmalarında, doğanın doğrudan gözlemi ve bu gözlemlerin sanatsal ifade biçimleri arasındaki ilişki ön plandadır. Baskı teknikleri, ona doğanın çeşitli yönlerini ve kendi içsel dünyasını keşfetme şansı vermiştir. Mazur'un bu dönemdeki çalışmaları, doğanın formlarını ve dinamiklerini yansıtan güçlü ve etkileyici baskılar olarak ortaya çıkmıştır. Resim yaparken kendini evinde hissetmediği dönemde baskıda bulunduğu rahatlık, onun sanatında doğanın hem fiziksel hem de duygusal yansımalarını derinlemesine keşfetmesini sağlamıştır.

Resim 10. Michael Mazur Memory and Distance, Ağaç Baskı, Kuru Kazıma, Aquatint ve Chine-Collé, 1992. Kaynak: URL 10

“Konu, ruh hali veya araç seçiminde Mazur'un odak noktası doğada ve insanlık durumunda bir arada var olan ikilikler olmuştur. Etrafındaki dünya nasıl günlük çelişkilerini ve uç noktalarını sunuyor, Mazur da kendi doğasının ikiliklerini tanımaya çalışmış, doğanın dehşetine/güzelliğine romantik ve etkileyici bir tepki ile zorluklara analitik ve entelektüel bir yaklaşım arasında denge kurmuştur (Hansen, Walker, Ackley ve Schwartz, 2000, s. 15).”

Sanatçının çalışmaları, bu ikiliklerin ve çelişkilerin arasındaki ilişkileri inceleyerek, doğanın ve insanlığın derinliklerini açığa çıkarmayı amaçlamaktadır. Mazur, doğa ve insan arasındaki dinamik etkileşimi, hem romantik bir bakış açısı hem de analitik bir düşünce tarzı ile incelerken, izleyicilere bu iki unsur arasındaki gerilimi ve uyumu gözlemlene fırsatı sunmaktadır. Bu yaklaşım, doğanın ve insanlığın temel doğasını ve bu ikiliklerin nasıl iç içe geçtiğini anlamada önemli bir katkı sağlamaktadır.

Sonuç

Doğa ve sanat arasındaki ilişki, tarih boyunca sanatçıların yaratıcı süreçlerinde önemli bir yer tutmuştur. Doğa ve sanat arasındaki ilişki, çeşitli sanat akımları ve teknikleri aracılığıyla sürekli olarak evrim geçirmiştir. 1960 sonrası dönemde, doğa temalı sanat çalışmaları, doğanın estetik ve felsefi boyutlarını keşfetme fırsatı sunarken, doğa ile olan bağımızı sanatsal bir ifade biçimi olarak güçlendirmiştir. Bu süreç, sanatın doğa ile olan ilişkisini derinleştirirken, doğanın çok boyutlu ve karmaşık doğasını da anlamamıza katkıda bulunmuştur.

Bu makalede incelenen sanatçılardan; Kim Berman, Atilla Atar, April Gornik, Tom Hammick, Kiki Smith, Richard Long, Gabor Peterdi ve Michael Mazur doğayı baskiresim eserlerinde farklı bakış açılarıyla ele almış ve bu temayı çeşitli amaçlar doğrultusunda kullanmışlardır. Her sanatçının doğa teması üzerinden vermek istediği mesajlar, onların sanatsal yaklaşımlarını ve kişisel vizyonlarını yansıtmaktadır. Kim Berman, baskı sanatında doğayı, toplumsal ve çevresel mesajlarla birleştirirken, doğanın korunması ve toplumsal farkındalık yaratma amacı gütmektedir. Bu sayede hem estetik hem de entelektüel bir etki sağlamaktadır. Atilla Atar, doğanın formlarını ve dokularını, soyut ve estetik bir dille ifade ederken, doğanın kendi yaşantısındaki etkisinden yola çıkmış olup, doğanın organik yapısını ve renklerini kullanarak, izleyiciyi doğanın estetik deneyimlerine çekmeyi amaçlamaktadır. April Gornik ise, doğanın geniş ve etkileyici manzaralarını resmederken, doğanın dramatik ve yüce yönlerini vurgulayarak, izleyiciye doğanın gücünü ve büyüklüğünü hissettirmeyi hedeflemektedir. Tom Hammick, doğayı

fantastik ve anlatımsal bir şekilde ele alırken, doğanın sıra dışılığı ve gizemini yansıtarak, bireysel çabalarıyla evrensel bir etki amaçlamaktadır. Kiki Smith, doğayı, insan vücudu ve organik formlarla birleştirirken, doğanın ve insanlığın ortak yönlerini araştırarak, yaşamın temel unsurları arasındaki bağı ve dönüşümü vurgulamaktadır. Richard Long ise, arazi sanatı ve yürüyüş projeleri ile doğanın kendisini sanatın bir parçası olarak kabul etmektedir. Bu sayede doğayla doğrudan etkileşim ve fiziksel bir bağ kurma amacı gütmektedir. Gabor Peterdi, doğanın hem estetik hem de korkutucu yönlerini bir arada sunmaktadır. Peterdi'nin eserleri, doğanın yeniden doğuşunu ve sürekli dönüşümünü görsel bir dilde ifade ederken, izleyicilere doğanın ikili doğasını derinlemesine keşfetme fırsatı sunmaktadır. Son olarak Michael Mazur'un baskıları, doğanın çeşitli unsurlarını bir araya getirerek, doğal dünyanın dinamiklerini ve değişkenliğini ortaya koymaktadır. Bu sanatçılar, doğa temasını farklı biçimlerde ele alarak, izleyicilere doğanın çok boyutlu ve çeşitli yönlerini keşfetme fırsatı sunmuşlardır. Her biri, doğayı sanatlarına entegre ederken kendi benzersiz vizyonlarını ve amaçlarını ortaya koymuş, böylece doğa ve sanat arasındaki ilişkiyi zenginleştirmiştir.

Bu sanatçıların doğayı ifade etmede baskiresim tekniklerini tercih etmiş olmalarında ise sanatsal olarak ifade etmenin avantajları olabilir. Baskiresim, sanatçılara eserlerini tekrar tekrar üretme ve doğanın farklı yönlerini çeşitli varyasyonlarla keşfetme fırsatı sağlamaktadır. Ayrıca, baskı teknikleri çeşitli dokular ve yüzeyler oluşturma imkânı sunarak, doğanın organik ve karmaşık yapılarının detaylarını yansıtmak için oldukça uygundur. Bu teknikler, doğanın hem somut hem de soyut yönlerini ifade etme esnekliği sağlarken, katmanlama ve derinlik oluşturma özelliği, doğanın karmaşıklığını ve değişken ışık koşullarını yansıtmak için de etkili bir yöntemdir. Ayrıca deneysel yaklaşımlar geliştirme ve farklı malzemeleri kullanma özgürlüğü, doğanın çeşitli özelliklerini ifade etmede yaratıcı bir özgürlük de sunmaktadır. Baskı tekniklerinin genellikle düşük maliyetli araçlar gerektirmesi, sanatçılara ekonomik bir alternatif sunarak eserlerini daha geniş bir kitleye ulaştırma imkânı da sağlamış olabilir. Bu nedenlerle, doğayı sanatlarına entegre etmek isteyen sanatçılar, baskiresim tekniklerini tercih ederek doğanın karmaşıklığını ve çok yönlülüğünü başarılı bir şekilde ifade edebilmektedirler.

Değerlendirme	İki Dış Hakem / Çift Taraflı Körleme
Etik Beyan	Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur. Çalışmada etik kurul iznine gerek yoktur.
Benzerlik Taraması	Yapıldı – Ithenticate
Etik Bildirim	itobiad@itobiad.com
Çıkar Çatışması	Çıkar çatışması beyan edilmemiştir.
Finansman	Bu araştırmayı desteklemek için dış fon kullanılmamıştır.
Peer-Review	Double anonymized - Two External
Ethical Statement	It is declared that scientific and ethical principles have been followed while carrying out and writing this study and that all the sources used have been properly cited. The study does not require ethics committee approval.
Plagiarism Checks	Yes - Ithenticate
Conflicts of Interest	The author(s) has no conflict of interest to declare.
Complaints	itobiad@itobiad.com
Grant Support	No external funding was used to support this research.

Kaynakça / References

- Alan Sümer, B. (2019). Schelling felsefesinde romantizm ve doğa-sanat ilişkisi. *Felsefe ve Sosyal Bilimler Dergisi (FLSF)*, (27). 263-280
- Arıkan, H. (2021). İnsan ve doğa ekseninde ekolojik sanat. *İnönü Üniversitesi Kültür ve Sanat Dergisi*, 7(1), 76-87. <https://doi.org/10.22252/ijca.878968>
- Ary, D., Jacobs, L. C., & Sorensen, C. (2010). *Introduction to research in education*. 8th edition. Wadsworth: Cengage Learning.
- Asan Yüksel, O. & Yüksel, İ. (2022). "Sanat alanında değişen doğa algısı ve ekolojik sanat", *International Academic Social Resources Journal*, (e-ISSN: 2636-7637), 7(44) pp:1778-1784.
- Aydın, İ., & Zümrüt, Y. (2013). Doğa ve sanat ekseninde farklı yaklaşımlar. *Sanat ve Tasarım Dergisi*, 4(4), 53-78.
- Beckenstein, J. (2014). April Gornik: Accidental landscapes. *Woman's Art Journal*, 35(2), 3-10. <http://www.jstor.org/stable/24395412>
- Boratav, O. (2022). Doğa ilhamlı yaratıcılık ve seramik sanat nesnesinde kullanımı. *Art Vision*, 28(49), 198-206.
- Ertuğrul-Tomsuk, E. (2018). *Sanatta doğayla işbirliği eylemleri bağlamında 'doğa sanatı*. (Sanatta Yeterlik Tezi). Gazi Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, Ankara.
- Fıncı, M. (2013). Dijital çağda geleneksel baskı resim ve teknikler arası geçiş (Melezleşme). *Sanat ve Tasarım Dergisi*, 4(4), 127-135.
- Giannuzzi, D. (1974). *The graphic art of gabor peterdi*. (Master Thesis). Wayne State University, Detroit.
- Gilmore, J. (2005). April Gornik: The nature of painting. *Art in America*, 93(9), 152-155.
- Hansen, T. V., Walker, B., Ackley, C. S., & Schwartz, L. (2000). *The Prints of Michael Mazur with a Catalogue Raisonné 1956-1999*. Hudson Hills.
- Kassap, S. (2010). *Günümüz özgün baskı sanatında ifade biçimleri*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü. İzmir.
- Kaya, F. M. (2022). Çağdaş sanatta sürdürülebilirlik teması bağlamında arılarla oluşturulan iş birliği. *İnsanat Sanat Tasarım ve Mimarlık Araştırmaları Dergisi*, 2(1), 62-81.
- Kedik, A. S. (2010). Richard Long: Bir Yürüyüşün İma Ettikleri. *Sanat ve Tasarım Dergisi*, 1(5), 107-120. <https://doi.org/10.18603/std.00635>
- Lahs-Gonzales, O. (1999). *My Nature: Works with Paper by Kiki Smith*. The Saint Louis Art Museum.
- Miles Mcenery Gallery, (2020). April Gornik. (Sergi Davetiyesi). New York. Erişim Adresi: https://artguide.artforum.com/uploads/guide.005/id18782/press_release.pdf

- Nietzsche, F. (2005). *Tragedyanın Doğuşu*, çev. Mustafa Tüzel. İstanbul: İthaki Yayınları.
- Oğuz, D. (2013). *Çağdaş sanatta doğa* (Sanatta Yeterlik Tezi). Gazi Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü. Ankara.
- Oğuz, D. (2015). 1960-1980 Arası Değişen Doğa Algısı ve Sanatta Doğaya Yöneliş. *Yedi: Sanat, Tasarım ve Bilim Dergisi*. Sayı 14: 67-76.
- Özkan Tağı, S. (2018). Tekstil tasarımında alışılmadık bir ekolojik baskı yöntemi "pas baskı". *İdil Dergisi*, 7 (43), 327-333.
- Pazarlıoğlu-Bingöl, M. (2022). Çağdaş sanatta doğanın izlerine dair bireysel söylemler. *The Turkish Online Journal of Design Art and Communication*, 13 (1), 136-154.
- Rall, M. (2000). *Images of nature in recent South African printmaking and ceramics* (Master Thesis). Fine Art in the Faculty of Human Sciences University of Natal: Pietermaritzburg
- Renkçi-Taştan, T. (2016). "Sanat, doğa ve teknoloji ekseninde sanatçılar ve yapıtları". *İdil Dergisi* 5.19 (2016): 159-180.
- Sarioğlu-Demirörs, A. (2019). *Doğa ve ekolojik sanatın bütünleşik ilişkisi* (Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, Ankara.
- Saygı, S. (2016). Çağdaş sanatta doğa algısı ve ekolojik farkındalık. *Sanat-Tasarım Dergisi*, 7, 7-13.
- Selçuk, E., & Ünay Selçuk, S. (2020). İçerideki doğa. *İnönü Üniversitesi Kültür ve Sanat Dergisi*, 6(1), 14-26.
- Ülüş, E.(2010). *Atilla Atar'ın taşbaskı (litografi) uygulamaları ve türk baskiresim sanatına katkısı*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü. İzmir.
- Yazıcı, B. (2022). Doğa ile sanat arasındaki köprü: doğa metaforları. *Art-e Sanat Dergisi*, 15(29), 625-641.

İnternet Kaynakları

URL1:<https://www.invaluable.com/auction-lot/kim-berman-stripped-lowveld-plantation-i-135-c-59c44c9aa4> Erişim Tarihi: 05.08.2024

URL2:<https://www.invaluable.com/auction-lot/kim-berman-south-african-b-1960-mourning-our-futu-375-c-f3a4e87bfc> Erişim Tarihi: 05.08.2024

URL3: <https://www.atillaatar.com/eserler/8-kavaklar> Erişim Tarihi: 04.08.2024

URL4:<https://www.composition.gallery/art/april-gornik-remember-the-sabbath-day-1/> Erişim Tarihi: 05.08.2024

URL5:<https://tomhammick.com/work/garden-in-a-time-of-loss-ii> Erişim Tarihi: 05.08.2024

URL6: <https://www.printed-editions.com/artist/kiki-smith/fog-krakow-witkin-gallery-ifpda/> Erişim Tarihi: 05.08.2024

URL7: <https://www.printed-editions.com/artist/richard-long/river-avon-mud-drawings-mltpl-1/> Erişim Tarihi: 05.08.2024

URL8: <https://www.moma.org/collection/works/69664> Erişim Tarihi: 06.08.2024

URL9: <https://maryryangallery.com/artworks/memory-and-distance/> Erişim Tarihi: 05.08.2024

URL10: <https://maryryangallery.com/artworks/wakeby-night-3/> Erişim Tarihi: 06.08.2024